

Marzenna Zaorska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

ORCID: 0000-0003-4867-770X

<https://doi.org/10.26881/ndps.2025.54.13>

Działania Pełnomocnika oraz Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych z uwzględnieniem kwestii (z)realizowanych projektów wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz orzekania o poziomie wsparcia (kontekst historyczny i stan aktualny)

Aktywne życie społeczne, zawodowe, kulturalno-rekreacyjne osób z niepełnosprawnościami, ich podejście do edukacji i samoedukacji, do dalszego rozwoju i samorozwoju jest uzależnione nie tylko od cech osobowych, doświadczeń uzyskanych na drodze ku dorosłości, rodzaju niepełnosprawności i odczuwanych personalnie jej konsekwencji. Zależy w dużej mierze od całego spektrum obecnego wsparcia społecznego służącego autonomii i samorealizacji ludzi z różnego typu niepełnosprawnością i ich jednostkowych, ale też zróżnicowanych oczekiwań w kwestii pomocy ze strony państwa, społeczeństwa, osób bliskich. W treści danego artykułu przedstawiono analizę działań podejmowanych przez pełnomocnika rządu ds. osób z niepełnosprawnościami oraz Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób z Niepełnosprawnościami (w kontekście historycznym i aktualnie) na rzecz umożliwiania osobom z niepełnosprawnościami realizacji ich potrzeb edukacyjnych, życiowych, pokonywania barier utrudniających dostęp do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym. Zwrócono też uwagę na zapisy obecne w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia z dnia 23 listopada 2023 r. (Dz. U. z dnia 28 listopada 2023 r., poz. 2581) w aspekcie subiektywnej odpowiedzi na pytanie czy służą one aktywizacji osób z niepełnosprawnościami, czy jednak mogą stanowić pewien ogranicznik zniewalający dążność do bycia aktywnym i możliwie samodzielny.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność, osoba z niepełnosprawnością, aktywizacja społeczno-zawodowa osoby z niepełnosprawnością, wsparcie osób z niepełnosprawnościami

Activities of the Plenipotentiary and the Office of the Government Plenipotentiary for Disabled Persons, including the issue of implemented projects to support people with disabilities and the assessment of the level of support (historical context and current status)

The active social, professional, cultural and recreational life of people with disabilities, their approach to education and self-education, to further development and self-development depends not only on personal characteristics, experiences gained on the path to adulthood, the type of disability and its personally felt consequences. It depends to a large extent on the entire spectrum of current social support serving the autonomy and self-fulfilment of people with various types of disabilities and their individual, but also diverse expectations in terms of assistance from the state, society, and close ones. The content of this article presents an analysis of actions taken by the government plenipotentiary for people with disabilities and the Office of the Government Plenipotentiary for People with Disabilities (in the historical and current context) to enable people with disabilities to meet their educational and life needs, and overcome barriers that hinder access to full participation in social and professional life. Attention was also drawn to the provisions present in the Regulation of the Minister of Family and Social Policy of November 23, 2023 (Journal of Laws of November 28, 2023, item 2581) in the aspect of the subjective answer to the question of whether they serve to activate people with disabilities or whether they can constitute a certain limiter enslaving the desire to be active and as independent as possible.

Key words: disability, person with a disability, social and professional activation of a person with a disability, support for people with disabilities

Funkcja Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – rys historyczny

Dnia 9 maja 1991 r. Sejm RP przyjął ustawę o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych (Dz. U. z dnia 1 czerwca 1991 r. Nr 46). Od tego momentu zaczynają się rozwijać systemowe działania na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami w naszym kraju w obszarze rehabilitacji społecznej i zawodowej. Na mocy art. 29 danej ustawy, po raz pierwszy, w Polsce w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej powołano w randze sekretarza stanu Pełnomocnika do Spraw Osób Niepełnosprawnych (Biuletyn Informacyjny BIFRON, nr 3–4, 2011). W cytowanym art. zapisano co następuje:

1. Rada Ministrów utworzy w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej stanowisko sekretarza stanu – Pełnomocnika do Spraw Osób Niepełnosprawnych, zwanego dalej „Pełnomocnikiem”.
2. Do zadań Pełnomocnika należy w szczególności:
 - 1) opracowywanie założeń polityki w zakresie zatrudniania, rehabilitacji oraz warunków pracy osób niepełnosprawnych,
 - 2) koordynacja działań w zakresie warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych,

- 3) opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zatrudniania, rehabilitacji oraz warunków życia osób niepełnosprawnych,
 - 4) dokonywanie okresowej oceny realizacji zadań w zakresie zatrudniania i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.
3. Pełnomocnika powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, na wniosek Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.
 4. Rada Ministrów określa szczegółowy zakres zadań i kompetencji Pełnomocnika.

Początki funkcjonowania pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych w Polsce wiążą się z działalnością Jacka Kuronia, ówczesnego ministra w Ministerstwie Pracy i Spraw Socjalnych, który już w lutym 1990 r., w ramach danego ministerstwa powołał stanowisko Pełnomocnika do Spraw Spółdzielni Inwalidów i Spółdzielni Niewidomych (Biuletyn Informacyjny BIFRON, nr 3–4, 2011). W ustawie o zmianach w spółdzielczości, która była częścią tak zwanego „planu Balcerowicza”, na który składało się 10 ustaw uchwalonych przez Sejm kontraktowy, który obradował w dniach 27 i 28 grudnia 1989 r., i podpisanych przez prezydenta Wojciecha Jaruzelskiego dnia 31 grudnia 1989 r. znalazła się Ustawa o zatrudnieniu (Dz. U. z 1989 r. Nr 75, poz. 446). Przywołana ustawa zmieniała reguły funkcjonowania biur pośrednictwa pracy oraz unieważniła ustawę o osobach uchylających się od obowiązku pracy. Weszła w życie 1 stycznia 1990 r. Pojawił się w niej zapis o powołaniu Pełnomocnika Ministra do Spraw Spółdzielni Inwalidów i Spółdzielni Niewidomych (Biuletyn Informacyjny BIFRON, nr 3–4, 2011).

Funkcja pełnomocnika rządu ds. osób niepełnosprawnych została precyzyjnie usankcjonowana na mocy zapisów Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776). W artykule 34 wskazano następujące kwestie:

1. Zadania wynikające z ustawy koordynuje i realizuje Sekretarz Stanu, Pełnomocnik do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej, zwany dalej „Pełnomocnikiem”.
2. Pełnomocnika powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, na wniosek Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.
3. Do zadań Pełnomocnika należy w szczególności:
 - 1) opracowywanie projektów programów rządowych dotyczących poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych oraz koordynacja działań z nich wynikających,
 - 2) określanie kierunkowych założeń polityki zatrudniania, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
 - 3) ustalanie założeń do rocznych planów rzeczowo-finansowych dotyczących realizacji zadań wynikających z ustawy,

- 4) koordynowanie i podejmowanie decyzji w sprawach wynikających z niniejszej ustawy, niezastrzeżonych dla innych organów,
 - 5) sprawowanie merytorycznego nadzoru nad realizacją zadań, o których mowa w ustawie,
 - 6) inicjowanie i koordynowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności i barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie,
 - 7) opracowywanie albo opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zatrudnienia, rehabilitacji oraz warunków życia osób niepełnosprawnych,
 - 8) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
4. Pełnomocnik wykonuje swoje zadania z pomocą Biura Pełnomocnika do Spraw Osób Niepełnosprawnych, które stanowi wyodrębnioną komórkę organizacyjną w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej.

Obszary działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na przestrzeni minionych lat nadzorowało 15 wymienionych poniżej pełnomocników rządu ds. osób niepełnosprawnych, a obecny Łukasz Krasoń, jest już 16 z kolei (biogramy osób pełniących funkcję pełnomocnika rządu ds. osób niepełnosprawnych zostały przygotowane na podstawie informacji obecnych w Wikipedii polskiej; <https://pl.wikipedia.org/wiki/Polska>, dostęp: 14.05.2025 oraz Biuletynu Informacyjnego BIFRON, nr 3–4, 2011):

1. Andrzej Urbanik: sierpień 1991 – styczeń 1992 (polityk, inżynier, nauczyciel akademicki, działacz opozycji demokratycznej PRL, z urzędu był wówczas również przewodniczącym rady nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) (Andrzej Urbanik (polityk) – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].

2. Maria Lubera: luty 1992 – lipiec 1992 (ekonomistka, wykładowczyni, działaczka opozycji demokratycznej w okresie PRL, urzędniczka państwowa, w latach 1992–1995 podsekretarz stanu w Centralnym Urzędzie Planowania; w marcu 1968 r. wzięła udział w strajku okupacyjnym na Uniwersytecie Łódzkim, działała w Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela, następnie w NSZZ „Solidarność” przewodnicząc jej Komisji Zakładowej przy Instytucie Ekonometrii i Statystyki UŁ, a po rozwiązaniu „Solidarności”, w stanie wojennym, w Tymczasowej Komisji Zakładowej na Łódzkiej uczelni; w latach 80. XX wieku włączyła się w pomoc socjalną dla osób poszkodowanych w okresie stanu wojennego, współredagowała opozycyjne pismo „Arka”, pisała analizy dla Ośrodka Badań Społecznych i Zawodowych Grupy Roboczej Komisji Krajowej „Solidarności”) (Maria Lubera, Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

3. Joanna Starega-Piasek (p.o.): lipiec 1992 – październik 1992 (polityk, działaczka społeczna, posłanka na Sejm I, II, III kadencji, była wiceminister pracy, w latach 2011–2015 była doradcą społecznym prezydenta RP; brała udział w obradach Okrągłego Stołu w ramach stolika ds. zdrowia i pomocy społecznej, zawodowo zajmowała się sprawami pomocy społecznej, problematyką osób niepełnosprawnych; w roku 2001 bezskutecznie ubiegała się o reelekcję poselską, należała do Unii Demokratycznej i Unii Wolności, pełniła funkcję wiceministra w rządach: Tadeusza Mazowieckiego, Jana Krzysztofa Bieleckiego, Hanny Suchockiej, a w rządzie Jerzego Buzka pracowała na stanowisku sekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, w roku 2005 przystąpiła do Partii Demokratycznej) (Joanna Starega-Piasek – Wikipedia, wolna encyklopedia; dostęp: 14.05.2025).

4. Grażyna Andrzejewska-Sroczyńska: październik 1992 – marzec 1995 (lekarz reumatolog, działaczka społeczna, urzędniczka państwowa, w latach 1992–1995 sekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej – pełnomocnik rządu ds. osób niepełnosprawnych, należała do Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego, tworzyła jego gorzowskie struktury, pełniła funkcję prezes Zakładów Elektromechanicznych „Elektra” Spółdzielnia Inwalidów, została przewodniczącą rady nadzorczej Centrum Kompleksowej Rehabilitacji w Konstancinie-Jeziornie, kolejno dyrektorem Fundacji Ochrony Zdrowia Inwalidów, w okresie rządów Kazimierza Marcinkiewicza krótko zasiadała w radzie nadzorczej Kampanii Węglowej) (Grażyna Andrzejewska-Sroczyńska – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

5. Adam Apolinary Gwara: kwiecień 1995 – grudzień 1997 (przedsiębiorca, aktor, urzędnik państwowy, w latach 1995–1997 sekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej – pełnomocnik rządu ds. osób niepełnosprawnych, ukończył studia na Wydziale Aktorskim PWSFTvi w Łodzi i przez rok grał w Teatrze Nowym w Łodzi, w roku 1990 prowadził Teatr Impresaryjny w Wojewódzkim Domu Kultury w Piotrkowie Trybunalskim; na przełomie lat 80. i 90. XX wieku zakończył karierę aktorską, a w roku 1988 założył agencję reklamową, w latach 90. został prezesem Federacji Polskich Biur Pośrednictwa Pracy, zaś w roku 1994 wiceprezesem Krajowego Urzędu Pracy; w roku 1998 przez dwa miesiące doradzał zarządowi Ruchu S.A. i w tym też roku objął kierownictwo nad TVP Łódź, później został prezesem towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych oraz doradcą zarządu szwedzkiej firmy prowadzącej callcenter) (Adam Gwara – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

6. Janusz Gałęziak: grudzień 1997 – kwiecień 1999 (urzędnik państwowy i samorządowy, dyplomata, w latach 1997–1999 był sekretarzem stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej – pełnomocnikiem rządu ds. osób niepełnosprawnych, w 1999 r. p.o. prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób

Niepełnosprawnych; ukończył studia i obronił doktorat – specjalizował się w polityce społecznej, publikował artykuły naukowe i monografie na dany temat; w latach 1990–1998 był dyrektorem Wojewódzkiego Zespołu Pomocy Społecznej w Gdańsku, uczył także w Policealnej Szkole Pracowników Pomocy Społecznej w Gdańsku; od 1 grudnia 1997 r. do 2 kwietnia 1999 r. pełnił funkcję sekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – pełnomocnika rządu ds. osób niepełnosprawnych, od 2 kwietnia do sierpnia 1999 r. był pełniącym obowiązki prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; w 1999 r. został radcą ministrem w Stałym Przedstawicielstwie RP przy UE w Brukseli; pod koniec roku 2005 Platforma Obywatelska zaproponowała jego kandydaturę na stanowisko wicemarszałka województwa pomorskiego – funkcję tę ostatecznie objął Mieczysław Struk; ponownie miał zostać wiceministrem pracy, ale jego nominacja została cofnięta przez ówczesnego premiera Kazimierza Marcinkiewicza jeszcze przed jej wręczeniem, pracował również jako dyrektor Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego i kierownika działu polityki społecznej w Caritas Europa, działał w organizacjach zajmujących się pomocą społeczną (Janusz Gałęziak – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

7. Joanna Staręga-Piasek: kwiecień 1999 – październik 2001 (biogram został już przedstawiony w punkcie trzecim).

8. Jolanta Banach: październik 2001 – luty 2004 (polityk, nauczycielka, posłanka na Sejm II, III, IV kadencji, w latach 2001–2003 była sekretarzem stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej; ukończyła filologię polską na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Gdańskiego, pracowała jako bibliotekarka i nauczycielka języka polskiego; od roku 1992 zasiadała we władzach Demokratycznej Unii Kobiet; od roku 1997 do roku 1998 przewodniczyła radzie wojewódzkiej Socjaldemokracji Rzeczypospolitej Polskiej, w roku 1999 weszła w skład zarządu krajowego Sojuszu Lewicy Demokratycznej, a w latach 1995–1997 zajmowała stanowisko pełnomocnika rządu do spraw rodziny i kobiet, w latach 1998–2000 zasiadała w sejmiku pomorskim; w październiku 2001 r. w rządzie Leszka Millera pełniła funkcję sekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, a od stycznia 2003 r. zajmowała tożsame stanowisko w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – została odwołana z tego stanowiska w lutym 2004 r., w marcu 2004 r. wspólnie z Markiem Borowskim była wśród współzałożycieli Socjaldemokracji Polskiej, pełniła funkcję przewodniczącej klubu parlamentarnego SDPL; w roku 2006 została zatrudniona jako wicedyrektor Bursy Gdańskiej, a w roku 2015 objęła stanowisko dyrektora tej placówki, od czerwca 2007 r. do lutego 2010 r. przewodniczyła SDPL w województwie pomorskim, kolejno była członkinią zarządu wojewódzkiego partii, w roku 2010 – należąc do SDPL – została wybrana z listy SLD do rady miejskiej w Gdańsku, później opuściła SDPL;

w roku 2016 założyła stowarzyszenie Lepszy Gdańsk, w roku 2021 związała się z Nową Lewicą – frakcją SLD, w wyborach w roku 2024 ponownie została radną miejską w Gdańsku) (Jolanta Banach – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

9. Krzysztof Pater: luty 2004 – kwiecień 2004 (ekonomista, polityk, urzędnik państwowy, doradca w sprawach polityki społecznej, nauczyciel akademicki, menedżer, instruktor harcerski, w roku 2004 minister polityki społecznej; od roku 2022 przewodniczący ZHP, w latach 1986–1994 pracowała w Ministerstwie Współpracy Gospodarczej z Zagranicą, do roku 1996 pełnił funkcję doradcy ministra w Ministerstwie Przekształceń Własnościowych, a później, do roku 1997 pracował jako radca ministra w Ministerstwie Skarbu Państwa, był jednym z autorów koncepcji reformy polskiego systemu emerytalnego; w latach 1997–1998 zajmował stanowisko zastępcy dyrektora Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Reformy Zabezpieczenia Społecznego w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, a kolejno przez rok był wiceprezesem zarządu Powszechnego Towarzystwa Emerytalnego PKO/Handlowy, prowadził też działalność doradczą w zakresie polityki społecznej, wykladał w Wyższej Szkole Ubezpieczeń i Bankowości w Warszawie; w listopadzie 2001 r. został powołany na stanowisko podsekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, a od stycznia 2003 r. zajmował tożsame stanowisko w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej; od 18 lutego 2004 r. piastował funkcję pełnomocnika rządu do spraw osób niepełnosprawnych; 2 maja 2004 r. objął urząd ministra polityki społecznej, zakończył urzędowanie 24 listopada 2004 r.; pełnił funkcję przewodniczącego krajowego sądu partyjnego SLD; w roku 2006 został powoływany na stałego doradcę komisji sejmowych ds. polityki społecznej i w tym też roku został członkiem Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, w którym pełnił m.in. funkcję przewodniczącego Sekcji ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej – lata 2008–2010, a także funkcję przewodniczącego Centrum Monitorowania Rynku Pracy – lata 2010–2013 i 2018–2020; 26 kwietnia 2023 r. objął funkcję wiceprzewodniczącego EESC ds. budżetu) (Krzysztof Pater – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

10. Leszek Stanisław Zieliński: kwiecień 2004 – grudzień 2005 (polityk, działacz opozycyjny w PRL, poseł na Sejm II oraz IV kadencji; w latach 2004–2005 sekretarz stanu w resortach związanych z polityką społeczną - pełnomocnik rządu ds. osób niepełnosprawnych; w roku 1977 ukończył Technikum Budowlane w Krakowie, w latach 1979–1983 pracował w Krakowskich Zakładach Elektronicznych „Unitra-Telpol”; w roku 1980 wstąpił do „Solidarności”, w stanie wojennym był internowany oraz skazany na karę dwóch lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, na początku lat 90. XX wieku pełnił funkcję dyrektora Biura Rady Miasta Krakowa i w tym też czasie kierował woje-

wódzkimi strukturami Porozumienia Centrum; w roku 1989 bezskutecznie ubiegał się o mandat radnego sejmiku małopolskiego z listy Ruch Patriotyczny Ojczyzna, został posłem IV kadencji Sejmu RP z listy Polskiego Stronnictwa Ludowego, w rządach Leszka Millera i Marka Belki zajmował stanowisko sekretarza stanu w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, a następnie tożsame w Ministerstwie Polityki Społecznej, w roku 2003 założył nowe ugrupowanie polityczne pod nazwą „Chrześcijańska Demokracja”, ale po niezłożeniu sprawozdania finansowego za rok 2009 kierowana przez niego partia została w 2010 r. wykreślona z ewidencji) (Leszek Zieliński (ur. 1956) – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

11. Paweł Wypych: grudzień 2005 – sierpień 2006 (samorządowiec, polityk, w latach 2005–2006 był sekretarzem stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, w roku 2007 podsekretarzem stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, a w roku 2007 prezesem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; w latach 2009–2010 piastował funkcję sekretarza stanu w Kancelarii Prezydenta RP; w roku 1996 ukończył studia w Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, był absolwentem studiów podyplomowych z zakresu pomocy społecznej Uniwersytetu Warszawskiego oraz z zakresu zarządzania w administracji publicznej w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego; w latach 1987–1999 był działaczem harcerskim, uzyskał stopień harcmistrza; w latach 1990–2003 pełnił mandat radnego gminy Warszawa-Centrum i Pragi-Południe z ramienia Komitetu Obywatelskiego, Forum Mieszkańców Pragi-Południe, Unii Wolności i PiS; w latach 1996–1999 pracował na stanowisku asystenta w Zakładzie Kryminologii Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, a kolejno jako dyrektor Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie; od 2002 r. pełnił funkcję dyrektora Biura Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy, w okresie 30 listopada 2005 do 7 sierpnia 2006 r. pracował na stanowisku sekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej jako pełnomocnik rządu ds. osób niepełnosprawnych, w okresie 7 lutego 2007 r. do 1 czerwca 2007 r. pełnił funkcję podsekretarza stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, a następnie do 26 listopada 2007 r. z rekomendacji PiS prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, 11 grudnia 2007 r. został doradcą prezydenta Lecha Kaczyńskiego ds. pracy i polityki społecznej, zaś 30 kwietnia 2009 r. sekretarzem stanu w Kancelarii Prezydenta RP ds. społecznych, zginął 10 kwietnia 2010 r. w katastrofie lotniczej w Smoleńsku) (Paweł Wypych – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

12. Mirosław Mielniczuk: sierpień 2006 – listopad 2007 (polityk, urzędnik państwowy, z wykształcenia zootechnik, nauczyciel, ekonomista, w latach 2006–2007 sekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, poza studiami zootechnicznymi ukończył studia podyplomowe z zakresu bankowości i finan-

sów w Szkole Głównej Handlowej, w roku 1994 uzyskał stopień doktora nauk rolniczych, zajął się prowadzeniem indywidualnego gospodarstwa rolnego; w latach 1992–1995 był dyrektorem liceum ekonomicznego w Wolinie, następnie kierował biurem Polskiego Związku Jeździeckiego i pełnił funkcję wiceprezesa tej organizacji, w latach 1995–1998 zajmował stanowisko burmistrza Wolina; w rządzie Jerzego Buzka pełnił funkcję prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa; należał do Stronnictwa Konserwatywno-Ludowego, jako kandydat tej organizacji w roku 2001 – bez powodzenia – startował z listy Platformy Obywatelskiej do Sejmu RP; w latach 2002–2005 był dyrektorem Instytutu im. Józefa Ślisza w Warszawie, a następnie piastował stanowisko dyrektora Zespołu Nadzoru Właściścielskiego Agencji Nieruchomości Rolnych; od sierpnia 2006 do 20 listopada 2007 r. z rekomendacji Samoobrony RP był wiceministrem w randze sekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, pełnomocnikiem rządu ds. osób niepełnosprawnych w rządzie Jarosława Kaczyńskiego, w roku 2007 przystąpił do SKL, reaktywowanego przez Artura Balazsa, zasiadał w zarządzie krajowym tego ugrupowania; później był wiceprezesem Wolińskiego Banku Spółdzielczego oraz przewodniczącym rady nadzorczej Kamieńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego) (Miroslaw Mielniczuk – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

13. Jarosław Duda-Latoszewski: listopad 2007 – listopad 2015 (polityk urzędnik państwowy, samorządowiec, poseł na Sejm IV i V kadencji, senator VII, VIII, IX kadencji – lata 2007–2019, sekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – lata 2007–2015, poseł do Parlamentu Europejskiego IX kadencji – lata 2019–2024; był współtwórcą ruchu Wiara i Światło na Lubelszczyźnie; w roku 1990 ukończył studia na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, od roku 1993 pracował jako dyrektor Wojewódzkiego Zespołu Pomocy Społecznej we Wrocławiu; w rządzie Jerzego Buzka był wiceprezesem Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – lata 1999–2001, a w latach 2001–2004 kierował Miejskim Zarządem Domów Pomocy Społecznej we Wrocławiu, z kolei w latach 1998–2004 zasiadał w Sejmiku Województwa Dolnośląskiego; 21 listopada 2007 r. objął stanowisko sekretarza stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – pełnomocnika rządu ds. osób niepełnosprawnych; w roku 2011 i w roku 2015 został senatorem, w listopadzie tego samego roku zakończył pełnienie funkcji wiceministra; od roku 2016 był komisarzem miejskich i wojewódzkich struktur PO, w grudniu 2016 r. został przewodniczącym wrocławskiej PO oraz również w grudniu 2017 r. objął funkcję przewodniczącego dolnośląskich struktur partii, którą pełnił do czerwca 2021 r., w roku 2019 został wybrany na posła do Parlamentu Europejskiego z listy Koalicji Europejskiej, w roku 2024 z ramienia KO bezskutecznie startował w kolejnych wyborach europejskich, zatem objął stanowisko prezesa Dolnośląskiego Centrum Medycz-

nego „Dolmed”) (Jarosław Duda-Latoszewski – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

14. Krzysztof Michałkiewicz: listopad 2015 – listopad 2019 (polityk, socjolog, w latach 2005–2006 minister pracy i polityki społecznej, poseł na Sejm V, VI, VII, VIII kadencji, w latach 2015–2019 pełnił funkcję sekretarza stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w latach 2019–2024 prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; w roku 1979 rozpoczął pracę jako referent w Spółdzielni Pracy Rękodzieła Artystycznego w Lublinie, a potem jako socjolog w Zakładzie Remontowym Energetyki w Lublinie – lata 1979–1981; w roku 1980 wstąpił do NSZZ „Solidarność”; w roku 1981 pracował w zarządzie Regionu Środkowo-Wschodniego NSZZ „Solidarność” w Lublinie, był redaktorem biuletynu informacyjnego związku; za udział w strajku w WSK Świdnik, został tymczasowo aresztowany i skazany na karę 2,5 roku pozbawienia wolności, w latach 1982–1983 przebywał w zakładach karnych w Lublinie, Łodzi, Łęczycy, Hrubieszowie, w roku 1983, w czasie przerwy w odbywaniu kary więzienia, otrzymał paszport z prawem jednokrotnego przekroczenia granicy polskiej i wyjechał do Australii; po powrocie do kraju w roku 1992 pracował na różnych stanowiskach w Lublinie, był kierownikiem Rejonowego Urzędu Pracy, a w latach 1992–1998 dyrektorem Wojewódzkiego Zespołu Pomocy Społecznej, następnie w latach 1999–2002 dyrektorem Wydziału Spraw Społecznych Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego i kolejno w latach 2002–2003 zastępcą dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, a w latach 2003–2004 dyrektora domu pomocy społecznej; w roku 2003 ukończył studia socjologiczne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, od roku 2004 pełnił funkcję zastępcy prezydenta Lublina; działał w regionalnych organizacjach społecznych m.in. w Lubelskim Towarzystwie Dobroczynności, Lubelskim Stowarzyszeniu Organizatorów Pomocy Społecznej, Lubelskim Obserwatorium Problemów Społecznych, w latach 1992–1998 był członkiem Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia, w roku 1994 – z ramienia Unii Pracy Rzeczypospolitej – kandydował do lubelskiej rady miejskiej, w latach 1994–1995 należał do Partii Konserwatywnej, był przewodniczącym jej koła w Lublinie; w wyborach w roku 2004 z listy PiS bez powodzenia kandydował do Parlamentu Europejskiego, a w wyborach parlamentarnych w roku 2005 został posłem V kadencji Sejmu RP; od 31 października 2005 do 5 maja 2006 r. w rządzie Kazimierza Marcinkiewicza sprawował urząd ministra pracy i polityki społecznej, 19 listopada 2015 r. objął stanowisko sekretarza stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a w listopadzie roku 2019 r. prezesem Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w styczniu 2024 r. zakończył pełnienie tej funkcji) (Krzysztof Michałkiewicz – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

15. Paweł Wdówik: styczeń 2020 – grudzień 2023 (działacz społeczny na rzecz osób z niepełnosprawnościami, urzędnik państwowy, w latach 2020–2023 sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a następnie w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, pełnomocnik rządu ds. osób niepełnosprawnych; jest osobą niewidomą, absolwentem Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych im. Róży Czackiej w Laskach, studiów na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego; w latach 1993–2003 był wykładowcą w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, a w latach 2001–2010 pracował w Katolickim Radiu Józef; w roku 1997 został kierownikiem Biura ds. Osób Niepełnosprawnych na Uniwersytecie Warszawskim, w roku 2010 wszedł w skład komisji ekspertów ds. osób niepełnosprawnych przy Rzeczniku Praw Obywatelskich, 7 stycznia 2020 r., z poparcia PiS, został powołany na stanowisko sekretarza stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, pełnomocnika rządu do spraw osób niepełnosprawnych i w tym samym miesiącu objął funkcję prezesa rady nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) (Paweł Wdówik – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

Obecny Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych Łukasz Krasoń to działacz społeczny, mówca motywacyjny, sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, choruje na dystrofię mięśniową, od siódmego roku życia porusza się na wózku inwalidzkim; w roku 2008 podjął nieukończone studia wyższe na kierunku multimedia w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych, w latach 2011–2012 mieszkał w Barcelonie, następnie powrócił do Warszawy na stałe i zajął się działalnością jako mówca motywacyjny prowadząc spotkania w Polsce i za granicą, działał także jako felietonista, komentator medialny, ekspert ds. zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu; bez powodzenia kandydował do Sejmu w roku 2019 z listy Koalicji Obywatelskiej i w roku 2023 z ramienia Trzeciej Drogi; od roku 2020 działa w Instytucie Strategii 2050 związanym z partią Polska 2050, jest członkiem danej partii (Łukasz Krasoń – Wikipedia, wolna encyklopedia, dostęp: 14.05.2025).

Tak więc wachlarz osób, które od roku 1991 do chwili obecnej pełniły (pełnią) funkcję pełnomocnika rządu ds. osób niepełnosprawnych, jest zróżnicowany i szeroki nie tylko w kontekście czasu pełnienia danej funkcji, ale zasadniczo kompetencji oraz środowisk partyjnych, z którymi byli powiązani. Mamy bowiem w analizowanej grupie przedstawicieli różnych zawodów, od aktora, poprzez lekarza reumatologa, zootechnika, bibliotekarkę, ekonomistów, po technika budowlanego, a nawet dwóch działaczy ZHP ze stopniem harcmistrza, w tym na 16 pełnomocników 2 (12,5%) to osoby z niepełnosprawnością.

Aktualna sytuacja Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

W ramach obecnego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej funkcjonuje (oraz funkcjonowało wcześniej przy ministerstwie zajmującym się polityką społeczną) Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Niepełnosprawnych działające na podstawie art. 34, pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2024), który stanowi, że *pełnomocnik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Pełnomocnika. Jest to wyodrębniona komórka organizacyjna w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego* (Biuro – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 14.05.2025). Omawiane biuro, co oczywiste, podlega bezpośrednio Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych i pracuje na podstawie własnego regulaminu organizacyjnego. W chwili obecnej Biuro zatrudnia ponad 60 pracowników, z czego ponad 14% stanowią osoby z niepełnosprawnością. Na czele (Biuro – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 14.05.2025).

Dyrektorką Biura jest Monika Rusin. Na temat obecnej dyrektorki Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych jakiejkolwiek informacje w dostępnych mediach społecznościowych są praktycznie niedostępne, nie ma ich również na stronie biura, którym kieruje. Jedyna informacja, i to trudna do odszukania, dostarcza wiedzy kontekstowej. Mówi o tym, że czasie, kiedy pełnomocnikiem rządu ds. osób niepełnosprawnych był Paweł Wdówik, obecna dyrektor była związana z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i pełniła funkcję p.o. Dyrektora Departamentu ds. Rynku Pracy PFRON (<https://popon.pl/jaka-przyszlosc-czeka-rynek-pracy-osob-niepelnosprawnych-wnioski-ze-spotkania-pracodawcow-z-zarzadem-zus-pfron-oraz-pelnomocnikiem-rzadu-ds-osob-niepelnosprawnych/>; dostęp: 15.05.2025). Zastępcami dyrektora są:

- Andrzej Łosiewicz – absolwent studiów licencjackich Uniwersytetu Warszawskiego na kierunku: stosunki międzynarodowe, specjalność: integracja europejska oraz studiów magisterskich uzupełniających na Wydziale Prawa i Administracji, studiów administracyjnych (2000–2002); także na Uniwersytecie Warszawskim¹ (<https://pl.linkedin.com/in/andrzej-%C5%82osiewicz>; dostęp: 14.05.2025);

¹ Żoną Andrzeja Łosiewicza jest dziennikarka Dorota Łosiewicz związana między innymi z dziennikiem „Fakt”, portalem wsumie.pl, WPolityce.pl, tygodnikiem „Sieci”. Za czasów rządów PiS była jedną ze współprowadzących program „W tyle wizji” TVP Info oraz jedną z prowadzących „Kwadrans Polityczny” w TVP1. W styczniu 2024 r. została jedną z prowadzących program publicystyczny Polityka na deser, nadawanego w telewizji wPolsce.pl (https://pl.wikipedia.org/wiki/Dorota_%C5%81osiewicz; dostęp: 14.05.2025).

- Anna Skowrońska-Kotra – pracowała w Departamencie Prawnym Ministerstwa Zdrowia, gdzie była między innymi zastępcą dyrektora, w Departamencie Prawnym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, była też redaktor naczelną Polityki Zdrowotnej, redaktor m.in. w Rzeczpospolitej, Dzienniku Gazecie Prawnej (<https://pl.linkedin.com/in/anna-skowro%C5%84ska-kotra-49a573310>; dostęp: 14.05.2025).
- Piotr Cieszewski – w czasie nauki w szkole średniej uczęszczał do jednej z dwudziestu najlepszych szkół średnich w USA Saint John's High School, Toledo's Jesuit Preparatory School for Boys Founded 1898 Toledo, Ohio, prowadził zajęcia z przywództwa na Uczelni Łazarskiego w Warszawie, Politechnice Białostockiej, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, w firmach i urzędach; jest trenerem przywództwa, mówcą specjalizującym się w przemówieniach inspiracyjno-motywacyjnych, wykładach biznesowych dotyczących przywództwa, pracy zespołowej, zmiany i osiągania celów; był najmłodszym w kraju dyrektorem Oddziału w stu dwudziestoletniej historii jednej z największych korporacji budowlanych świata, zarządzał grupą 600 pracowników, sprzętem i transportem firmy w całej Polsce; dyrektorem Oddziału Budownictwa Drogowo-Mostowego w Warszawie – zarządzał grupą 300 pracowników, ekspertem w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju – przeprowadzał projekt polegającego na analizie i weryfikacji umów GDDKiA z wykonawcami, Ambasador akcji charytatywnej Szlachetna Paczka i Fundacji Ronalda McDonalda; taternik, zdobywca szczytów Mount Blanc, Elbrus, Kilimandżaro, Aconcagua, Lobuche, Mount Everest (<http://www.piotrcieszewski.com/o-mnie/>; dostęp: 14.05.2025).

Biuro Pełnomocnika składa się z 5 wydziałów, 1 wydzielonego samodzielnego stanowiska pracy oraz 3 zespołów: Wydział do Spraw Aktywizacji Zawodowej, Wydział do Spraw Usług Wspierających i Włączenia Społecznego, Wydział do Spraw Postępowań Administracyjnych, Wydział do Spraw Nadzoru nad Orzekaniem o Niepełnosprawności, Ustalaniem Potrzeby Wsparcia i Świadczeniem Wspierającym, Wydział do Spraw Organizacyjnych, Finansowych i Realizacji Projektów, Zespół do Spraw Legislacji, Samodzielne Stanowisko Pracy do Spraw Obsługi Prawnej, Zespół do Spraw Komunikacji, Zespół do Spraw Badań i Współpracy Międzynarodowej, Sekretariat (Biuro – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 14.05.2025).

Aktualnie zadania Pełnomocnika są znacznie szersze niż było to w początkowych zapisach ustawowych i cyklicznie ulegają zmianie. Są one następujące: (Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 grudnia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz. U. z dnia 12 stycznia 2024 r., poz. 44):

Artykuł 34. Zadania Pełnomocnika do Spraw Osób Niepełnosprawnych:

1. Wykonanie zadań wynikających z ustawy nadzoruje Pełnomocnik będący sekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.
2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, jest wykonywany przez:
 - 1) koordynację realizacji zadań wynikających z ustawy;
 - 2) inicjowanie lub przeprowadzanie kontroli realizacji zadań wynikających z ustawy.
3. Koordynacja, o której mowa w ust. 2 pkt 1, polega na:
 - 1) żądaniu od podmiotów informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych dotyczących realizowanych zadań określonych w ustawie;
 - 2) organizowaniu szkoleń i konferencji;
 - 3) udzielaniu informacji w sprawach z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych;
 - 4) opracowywaniu standardów w zakresie realizacji zadań określonych w ustawie;
 - 5) realizacji zadań wynikających z programów rządowych, o których mowa w ust. 6 pkt 2;
 - 6) realizacji działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i barier, utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.
4. Inicjowanie kontroli, o której mowa w ust. 2 pkt 2, dotyczy:
 - 1) działań na rzecz realizacji praw osób niepełnosprawnych;
 - 2) realizacji zadań określonych w ustawie;
 - 3) spełniania przez pracodawców warunków określonych w art. 28 ust. 1, art. 29, art. 30 ust. 2b i art. 33.
5. Pełnomocnik może przeprowadzić kontrolę w zakresie określonym w ust. 4.
6. Do zadań Pełnomocnika należy także:
 - 1) opracowywanie oraz opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zatrudnienia, rehabilitacji oraz warunków życia osób niepełnosprawnych;
 - 2) opracowywanie projektów programów rządowych dotyczących rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych;
 - 3) ustalanie założeń do rocznych planów rzeczowo-finansowych dotyczących realizacji zadań wynikających z ustawy;
 - 4) inicjowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie;

- 5) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
7. Zadania wynikające z ustawy realizują organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego i Fundusz.
8. Pełnomocnika powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. (...)
9. Pełnomocnik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Pełnomocnika, które stanowi wyodrębnioną komórkę organizacyjną w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Aktualne działania Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych na rzecz osób z niepełnosprawnościami w polu wsparcia indywidualnego i społecznego

Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych realizuje obecnie niezwykle znaczące dla środowiska osób z niepełnosprawnościami projekty z:

1. pakietu FERS (Projekty FERS – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 15.05.2025):
 - 1.1. Projekt „Centrum Komunikacji dla Osób z Niepełnosprawnościami”; planowany termin realizacji: (2024–2027), wartość projektu – 219 989 847,00 zł (w tym wysokość wkładu Funduszy Europejskich – 181 535 621,74 zł).
 - 1.2. Standaryzacja modelu zatrudnienia wspomaganego w Polsce - planowany termin realizacji: od 01.01.2025 do 31.12.2029. Grupa docelowa: organy administracji publicznej oraz podległe jej organy i jednostki administracyjne, podmioty prowadzące agencje zatrudnienia wspomaganego, specjaliści pracujący na rzecz osób z niepełnosprawnością w agencjach zatrudnienia wspomaganego. Wartość projektu: 60 494 000,60 zł (w tym wysokość wkładu Funduszy Europejskich: 49 919 649,29 zł).
2. pakietu Projekty PO WER (Projekty PO WER - Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; data dostępu: 15.05.2025):
 - 2.1. Projekt „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych” – termin realizacji projektu: 1.10.2020 r. – 31.12.2023 r. To projekt realizowany jest w partnerstwie przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną i Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. Wartość projektu – 39 210 065,84 PLN (w tym dofinansowanie

z Europejskiego Funduszu Społecznego – 33 046 243,49 PLN, tj. 84,28% wartości projektu).

Do już zrealizowanych projektów należą:

1. Projekt „Włączenie wyłączonych – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”; termin realizacji projektu: 01.01.2021 r. do: 30.11.2023 r. Projekt realizowany był w partnerstwie przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz Polski Związek Głuchych, Polską Organizację Pracodawców Osób Niepełnosprawnych oraz Stowarzyszenie Czas, Przestrzeń, Tożsamość. Wartość projektu – 25 960 062,61 PLN (w tym dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego – 21 879 140,76 PLN, co stanowi 84,28% wartości projektu).
2. Opracowanie projektu ustawy wdrażającej Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych o proponowanej nazwie: Ustawa o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami. Termin realizacji projektu: 01.09.2021 r. do: 31.12.2023 r. Projekt był realizowany w partnerstwie z Polskim Forum Osób z Niepełnosprawnościami, Fundacją Instytut Rozwoju Regionalnego, Uniwersytetem Warszawskim, Szkołą Główną Handlową w Warszawie, Fundacją Naukową Instytut Badań Strukturalnych. Wartość projektu: 9 999 998,65 PLN (w tym dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego – 8 427 998,86 PLN – 84,28% wartości projektu).

W grupie projektów dofinansowanych z budżetu państwa za lata 2020–2023 znalazły się między innymi „Program operacyjny Wiedza – Edukacja – Rozwój 2014–2020”, realizowany w terminie: 1.10.2020 r. – 31.12.2023 r.; dofinansowanie 6 163 822,35 PLN, a całkowita wartość projektu to 39 210 065,84 PLN.

Natomiast z tzw. Funduszu Solidarnościowego realizowane są następujące projekty(Programy realizowane w ramach Funduszu Solidarnościowego – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 15.05.2025):

1. Program resortowy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych.
2. Program resortowy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego.
3. Program resortowy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wychnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych.
4. Program resortowy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wychnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego.
5. Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne”.
6. Inne – jak np. „Promocja Sportu Osób z Niepełnosprawnościami w 2024 r.” (dofinansowanie z Funduszu Solidarnościowego wyniosło 3 117 025,00 PLN).
7. Standaryzacja modelu zatrudnienia wspomaganego w Polsce.

Biuro aktywnie uczestniczyło w przygotowaniu Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 15.05.2025), Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 (Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 15.05.2025), projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Asystencja Osobista – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 15.05.2025), który aktualnie znajduje się w procedowaniu.

W Rocznym Planie Działania na Rzecz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych na 2025 rok (przygotowanym przez Biuro na podstawie art. 11 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym, Dz. U. z 2024 r., poz. 296, z późn. zm.) zaplanowano następujące działania (Ogłoszenie o Rocznym Planie Działania na Rzecz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych na 2025 rok – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych; dostęp: 15.05.2025):

- 1) Program „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2025, adresowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego; opieka wytchnieniowa ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami przez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa;
- 2) Program „Opieka wytchnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych – edycja 2025, adresowany do organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust. 2, oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r., poz. 1491); opieka wytchnieniowa realizuje analogiczne zadania jak w pkt 1;
- 3) Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2025, adresowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego; celem Programu jest umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami prowadzenia jak najbardziej niezależnego życia przez 1 wprowadzenie usługi asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym;
- 4) Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych – edycja 2024, adresowany do organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust. 2, oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie; cele Programu są analogiczne jak w pkt 3;
- 5) Program „Centra opiekuńczo mieszkalne”, adresowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego; program dotyczy

finansowania zadań związanych z utworzeniem Centrum i finansowaniem działalności Centrum. Celem Programu jest pomoc dorosłym osobom z niepełnosprawnościami ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz zapewnienie pobytu, opieki i specjalistycznych usług dostosowanych do ich potrzeb.

Planowane są działania mające na celu przyjęcie nowego pilotażowego programu, którego założeniem jest stworzenie warunków dla jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, w ramach którego będą realizowane zadania związane z zabezpieczeniem potrzeb w obszarze mieszkalnictwa osób z niepełnosprawnościami oraz zmierzające do podniesienia świadomości społeczeństwa w sprawach dotyczących osób z niepełnosprawnościami, na rzecz wzmocnienia poszanowania praw i godności osób z niepełnosprawnościami, promowania wiedzy o zdolnościach i wkładzie osób z niepełnosprawnościami do rozwoju społecznego kraju i ludzkiej cywilizacji.

W roku 2025 planowana jest ponadto realizacja programu rządowego przygotowanego przez Ministra Sportu i Turystyki, na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy o Funduszu Solidarnościowym, mającego na celu promocję sportu osób z niepełnosprawnościami. Program ma zintensyfikować działania promocyjne prowadzone w obszarze sportu osób z niepełnosprawnościami, a co za tym idzie, bezpośrednio wpływać na wzrost aktywności fizycznej osób z niepełnosprawnościami i stan wiedzy społeczeństwa na temat tej gałęzi sportu. Dofinansowanie realizacji działań promocyjnych z Funduszu Solidarnościowego ma umożliwić wykorzystanie większości środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej na wsparcie projektów bezpośrednio skierowanych do zawodników z niepełnosprawnościami w ramach organizacji zajęć sekcji, imprez i obozów sportowych. Zgodnie z art. 12 ustawy o Funduszu Solidarnościowym realizacja programów, o których mowa powyżej, następuje w trybie naboru wniosków lub otwartego konkursu ofert. Zgodnie z art. 13 oraz art. 14 ustawy o Funduszu Solidarnościowym nabór wniosków lub otwarty konkurs ofert dokonywany jest przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, właściwego ministra lub Narodowy Fundusz Zdrowia. Natomiast nabór wniosków, w odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego, dokonywany jest przez wojewodów, którzy sporządzają i przekazują listy rekomendowanych wniosków ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego lub właściwemu ministrowi.

W Obwieszczeniu Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia z dnia 7 grudnia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz. U. z dnia 12 stycznia 2024 r., poz. 44, w art. 70. 1. wskazano maksymalny limit wydatków budżetu państwa będących skutkiem finansowym ustawy zmienianej w art. 39

w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, wynosi: 2140,79 mln zł, z tego: a) 2023 r. – 7,60 mln zł, b) 2024 r. – 3,13 mln zł, c) 2025 r. – 1,89 mln zł, d) 2026 r. – 1,95 mln zł, e) 2027 r. – 2,00 mln zł, f) 2028 r. – 2,05 mln zł, g) 2029 r. – 2,11 mln zł, h) 2030 r. – 2,23 mln zł, i) 2031 r. – 2,29 mln zł, j) 2032 r. – 2,35 mln zł.

Dylematy orzecznictwa o niepełnosprawności – analiza formalno-krytyczna

Wpisując swoje działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w realia współczesności, a szczególnie działania obejmujące kwestie orzekania o niepełnosprawności, w tym orzekania o potrzebie/poziomie wsparcia, które zostało także uregulowane w nowelizacji ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 100, 173, 240, 852, 1234 i 1429) oraz w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie ustalania poziomu potrzeby wsparcia (Dz. U. z dnia 29 listopada 2023 r., poz. 2581), przygotowanym na podstawie art. 6b ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 100, 173, 240, 852, 1234 i 1429) należy odnotować starania nacelowane na wspieranie osób z niepełnosprawnościami, które są określane na podstawie Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia WHO z roku 2001. Jednak obecne w danym rozporządzeniu zapisy oraz ich faktyczna realizacja, budzą ogromne wątpliwości nie tylko wśród samych osób z niepełnosprawnościami, ich bliskich, ale również osób zawodowo pracujących w polu pomocy osobom z niepełnosprawnościami, w tym środowiska pedagogów specjalnych. Istotne obawy dotyczą takich kwestii, jak (na podstawie pisma Sekcji Pedagogiki Specjalnej Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk z dnia 11 października 2022 r. do Pawła Wdówika, Sekretarza Stanu, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności):

1. Zapis o zasadach, trybie i kryteriach powołania przewodniczącego wojewódzkiego zespołu ustalającego poziom potrzeby wsparcia (§ 2.1.).
2. Zapisy dotyczące składu osobowego zespołu specjalistów do spraw ustalania poziomu potrzeby wsparcia (fizjoterapeuta, psycholog, pedagog, pedagog specjalny, pracownik socjalny, doradca zawodowy, pielęgniarz/pielęgniarka), od których wymaga się jedynie minimum 2-letniego doświadczenia w wykonywaniu pracy w okresie 5 lat bezpośrednio poprzedzających powołanie na specjalistę do spraw ustalania poziomu potrzeby wsparcia (§ 2.2).

3. Brak doprecyzowania w treści rozporządzenia wymogów stawianych specjalistom wchodzącym w skład zespołu do spraw ustalania poziomu potrzeby wsparcia związanych z wymaganym od nich wykształceniem. Sformułowanie „studia” oraz „posiadanie tytułu magistra” może obejmować sytuacje, kiedy osoba kształcona w systemie bolońskim ukończy studia pierwszego stopnia (licencjackie), np. na kierunku historia i studia magisterskie uzupełniające na kierunku pedagogika specjalna. I tu pojawia się pytanie czy kwalifikuje się do wymogów zdefiniowanych wobec pedagoga specjalnego, a więc specjalisty „posiadającego tytuł zawodowy magistra uzyskany po ukończeniu studiów na kierunku pedagogika specjalna”. Nie ma również zapisów dotyczących uzyskania kwalifikacji na studiach podyplomowych.
4. Brakuje zapisów kto konkretnie, w jaki sposób, w jakim zakresie będzie weryfikował kompetencje członków/członków danego zespołu, jakość ich wykształcenia, faktyczne kwalifikacje oraz posiadane doświadczenie zawodowe.
5. Zapisy § 3.1. stanowiące, że poziom potrzeby wsparcia będzie ustalał tzw. „skład ustalający” wyznaczony przez przewodniczącego wojewódzkiego zespołu ustalającego poziom potrzeby wsparcia, albo upoważnioną przez niego osobę. „Skład ustalający” ma składać się z dwóch osób. Stąd wątpliwości dotyczące nie tylko kwestii trafności doboru tych dwóch osób, ale również ich ewentualnych kompetencji do realizacji oceny na podstawie kwestionariusza samooceny trudności w zakresie wykonywania czynności związanych z funkcjonowaniem.
6. Zapisy § 6. przedstawiające procedurę oceny poziomu wsparcia przez „zespół ustalający”, dokonywaną na podstawie subiektywnej opinii osób realizujących ocenę (bez zastosowania wiarygodnych, metrycznych, obiektywnych i standaryzowanych narzędzi), korzystających z technik obserwacji, spostrzeżeń, informacji od opiekuna „faktycznego”. Określenie „opiekun faktyczny” w treści rozporządzenia nie zostało zdefiniowane. Tu warto dodać, że opinię „opiekuna faktycznego” mogą kreować cechy jego osobowości, fizyczności, rzeczywiste relacje z osobą, nad którą sprawuje opiekę, kompetencje komunikacyjne, kompetencje i predyspozycje psychoemocjonalne.
7. Zapisy § 10.1. wskazujące sposób oceny przez „skład ustalający” zdolności osoby ocenianej do samodzielnego wykonywania czynności związanych z obszarami codziennego funkcjonowania, w odniesieniu do każdej ocenianej czynności, tj. zdolności do świadomego i samodzielnego zainicjowania wykonania czynności; zdolności do celowego, efektywnego i bezpiecznego wykonywania czynności w standardowym czasie, uwzględniając wiek osoby; zdolności do kontrolowania wykonywania czynności od jej rozpoczęcia do jej

zakończenia; konieczności wsparcia przez inną osobę lub technologię wspomagającą; niewykonania czynności z przyczyn niezwiązanych z niepełnosprawnością; nieutralonego stanu zdrowia niezwiązanego z niepełnosprawnością. Chodzi o ich opisowy, ogólny, subiektywny charakter. Wątpliwości obejmują również zagadnienie adekwatności takiej oceny przy wykorzystaniu wskazanych przez nas wyżej narzędzi ocenianych oraz brak doprecyzowania kompetencji i rzeczywistych kwalifikacji członków „składu ustalającego”.

8. Ogólny opis (§ 10.2) ocenianych czynności związanych z obszarami codziennego funkcjonowania *de facto* uzależniony od subiektywnego podejścia, kompetencji, kwalifikacji, cech osobowych (np. empatia, antypatia, ambiwalencja), a nawet intuicji osoby oceniającej. Tu wątpliwość co do braku stosowania obiektywnych narzędzi pomiaru dokonywanej oceny. I tak, cytując za tekstem rozporządzenia: „przy ocenie zdolności do samodzielnego wykonywania czynności związanych z obszarami codziennego funkcjonowania, adekwatnie do wieku, uwzględnia się:

- w zakresie niepełnosprawności fizycznej – możliwość wykonywania i koordynowania czynności w zakresie zaangażowania struktur ciała związanych z ruchem, siły mięśni szkieletowych, funkcji ruchowej i manipulacyjnej, innych struktur i powiązanych z nimi funkcji ciała oraz występujące u osoby ograniczenia bólowe;
- w zakresie niepełnosprawności psychicznej – wolę i świadomość wykonywania czynności, zdolność do podejmowania racjonalnych decyzji lub wyrażenia woli wykonania czynności, zdolność dostosowania zachowania do obowiązujących norm społecznych, zdolność rozumienia znaczenia wykonywanej czynności oraz znaczenia konsekwencji jej wykonania lub zaniechania;
- w zakresie niepełnosprawności intelektualnej – możliwość nabywania wiedzy i wykorzystania nabytej wiedzy do wykonywania czynności, rozumienie znaczenia wykonywanej czynności, konsekwencji wykonywania czynności lub jej zaniechania oraz zdolność do podejmowania decyzji dotyczących własnej osoby lub wyrażenia woli wykonywania czynności;
- w zakresie niepełnosprawności sensorycznej – możliwość odbierania, przekazywania, przetwarzania i interpretowania zewnętrznych bodźców sensorycznych dostarczanych organizmowi przez narządy zmysłów.

Pojawia się wobec powyższego pytanie o kwalifikacje i kompetencje specjalistów dokonujących oceny oraz o jej obiektywny charakter, tym bardziej, że dla każdej ocenianej czynności związanej z obszarami codziennego funkcjonowania jest przypisana określona waga w wartości 4 punktów. Od ogólnej

- liczby uzyskanych punktów zależy zidentyfikowany rodzaj wsparcia (wsparcie towarzyszące, częściowe, pełne, szczególne), jego zakres, częstotliwość (czasami; często; bardzo często; zawsze) oraz wartość należnego świadczenia.
9. Zapisy § 12. mówiące o trybie i sposobie przeprowadzania kontroli związanej z działalnością komisji orzekających o przyznanej pomocy:
- kompleksowy – obejmujący całokształt działań wojewódzkiego zespołu w zakresie realizacji zadań określonych w ustawie;
 - problemowy – obejmujący sprawdzenie realizacji wybranego zadania lub grupy zadań realizowanych przez wojewódzki zespół;
 - sprawdzający – celem jest stwierdzenie wykonania zaleceń pokontrolnych;
 - doraźny – celem jest zbadanie prawidłowości działania wojewódzkiego zespołu w zakresie określonego zagadnienia wynikającego ze skargi, wniosku lub informacji pochodzących ze środków komunikacji społecznej lub analizy danych pochodzących z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności, o którym mowa w art. 6d ustawy) w kontekście powoływania składu osobowego takich komisji, procedury oraz zakresu realizacji działań kontrolnych, kompetencji i kwalifikacji członków zespołów kontrolnych.
10. Zapisy § 27. dotyczące trybu szkolenia i minimum programowego szkolenia specjalistów do spraw ustalania poziomu potrzeby wsparcia. Oczywiście jest, że osoby takie są/powinny być zobowiązane do odbycia szkolenia, które przeprowadza się zgodnie z programem opracowanym na podstawie minimum programowych oraz złożenia z wynikiem pozytywnym testu sprawdzającego w zakresie objętym szkoleniem. Nasuwa się tu co najmniej kilka pytań: w jaki sposób są typowani kandydaci na specjalistów przez przewodniczącego wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o rodzaju i stopniu niepełnosprawności do odbycia szkolenia, jaka kadra, z jakimi kompetencjami i doświadczeniem zawodowym prowadzi szkolenia, czy szkolenia prowadzi osoba Pełnomocnika Rządu ds. Osób z Niepełnosprawnościami, jak to kontekstowo wynika z zapisu obecnego w rozporządzeniu, czy jest on jednak ich organizatorem oraz odpowiada za jakość oraz przebieg szkoleń, kto i z jakimi kompetencjami opracowywał program szkoleń, kto będzie przeprowadzał egzaminy i jakie są kwalifikacje tej/tych osoby/osób.
11. Zapisy § 30. przedstawiające minima programowe szkoleń członków wojewódzkich zespołów ustalających poziom potrzeby wsparcia przedstawione w sposób bardzo ogólny, bez podania liczby godzin przeznaczonych na realizację podanych siedmiu obszarów tematycznych, form tych zajęć (np. wykłady, ćwiczenia, warsztaty) oraz formy zaliczenia każdego obszaru tematycznego.

12. Braku w tekście rozporządzenia zapisów dotyczących odpowiedzialności prawnej (cywilnej, karnej) członków „składu ustalającego” i zespołów kontrolnych za nietrafne, krzywdzące osoby oceniane opinie/diagnozy.

Ponieważ orzecznictwo o ustaleniu poziomu wsparcia już jest faktycznie realizowane, można odnieść się do wybranych przykładów osób, które przed komisją oceniającą stanęły i posiadają swoje doświadczenia oraz osobiste opinie na temat pracy takiej komisji. Można posłużyć się przykładem 5 osób będących pod opieką Ośrodka Mieszkalno-Rehabilitacyjnego Polskiego Związku Niewidomych w Olsztynie oraz Gabinetu Rehabilitacji Narządu Wzroku funkcjonującego w strukturach w strukturach Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej przy Ośrodku Mieszkalno-Rehabilitacyjnym Polskiego Związku Niewidomych w Olsztynie. Jedynie 1 osoba na możliwych do uzyskania 100 punktów owe 100 punktów uzyskała. To 40-letni mężczyzna z dystrofią siatkówki o nieznannej etiologii, z bardzo poważnymi współruchami mimowolnymi, atonią, z wszczepionym do mózgu stymulatorem aktywności ruchowej, z kodem ICD-10 – G24. Spośród pozostałych 4 osób (w tym jedna kobieta) niewidzących od urodzenia lub wczesnego dzieciństwa, z kodem ICD-10 – H54.0 (ślepotą obuoczną) 2 osoby uzyskały nie więcej niż 20 punktów i 2 kolejne nie więcej niż 40 punktów. Należy ponadto odnotować długi okres oczekiwania na termin stawienia się przed daną komisją (średnio 8 miesięcy), realizację oceny przez osoby niezwiązane z niepełnosprawnością ocenianego przez nie człowieka i niemające jakiegokolwiek doświadczenia w pracy z środowiskiem osób z niepełnosprawnością, która dotyczy osoby ocenianej, krzywdząca, zawyżająca poziom funkcjonowania osoby ocenianej diagnoza funkcjonalna, ocenianie aktywności osoby z niepełnosprawnością, z którymi musi sobie po prostu radzić, bo inaczej nie mogłaby w żaden sposób funkcjonować (np. ubieranie się), obecność w arkuszu diagnozy funkcjonalnej ocenianych czynności, sprawności, umiejętności podważających godność ocenianej osoby, jej wysiłek własny oraz innych osób – rodziny, specjalistów pracujących z osobami z niepełnosprawnościami włożony na rzecz uzyskania przez osobę prezentowanego poziomu sprawności i samodzielności, możliwe promowanie rozwiązań o niezabieganiu o usprawnianie osoby z niepełnosprawnością (bo jak będzie bardziej niepełnosprawna to otrzyma wyższą ocenę funkcjonalną i więcej punktów, co przełoży się na wysokość kwoty dodatku finansowego), promowanie osób, które stają się niepełnosprawne w okresie starości z powodu wieku oraz chorób wynikających często z ich wieku, promowanie mentalnych nastawień nacelowanych na niepodejmowanie wysiłku związanego z pracą i aktywnością zawodową, gdyż wysokie kwoty zasiłku wpierającego przekraczają wynagrodzenie osób pełnosprawnych zawodowo aktywnych.

Podsumowanie

Osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny bez wątpienia potrzebują systemowych działań o charakterze wspierająco-aktywizującym. Również działań formalizujących status ich niepełnosprawności z prawnego i funkcjonalnego punktu widzenia, zasadność oraz zakres wymaganego wspomagania instytucjonalnego, rehabilitacyjno-terapeutyczno-finansowego. Jednak podejmowane w naszym kraju działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami kreowane i koordynowane przez pełnomocnika rządu ds. osób niepełnosprawnych oraz Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych nie tylko są uzależnione od możliwości finansowych państwa polskiego, ale także wpływów politycznych rządzącej partii lub rządzącej koalicji różnych partii. Stąd postulat odpolitycznienia formalnych struktur odpowiadających za politykę państwa polskiego wobec środowiska osób z niepełnosprawnościami i uzależnienia tej polityki od wyznaczników merytorycznych, a nie jak to jest obecnie, wyłącznie politycznych.

Bibliografia

Akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie ustalania poziomu potrzeby wsparcia, Dz. U. z dnia 28 listopada 2023 r., poz. 2581.
- Ustawa o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, Dz. U. z dnia 1 czerwca 1991 r., Nr 46.
- Ustawa z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości, Dz. U. z 1990 r. Nr 6, poz. 36.
- Ustawa z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu, Dz. U. z 1989 r., Nr 75, poz. 446.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz. U. 1997 r. Nr 123, poz. 776.

Inne dokumenty

- Biuletyn Informacyjny BIFRON, nr 3–4, 2011, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.pfron.org.pl/fileadmin/files/b/1062_Bifron_3-4.pdf.
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 grudnia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz. U. z dnia 12 stycznia 2024 r., poz. 44.
- Pismo Sekcji Pedagogiki Specjalnej Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk z dnia 11.10.2022 r. do Pawła Wdówwika, Sekretarza Stanu, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Netografia

- Adam Gwara – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Andrzej Urbanik (polityk) – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].

- Asystencja Osobista – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych [dostęp: 15.05.2025].
- Biuro – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych [dostęp: 14.05.2025].
- Grażyna Andrzejewska-Sroczyńska – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
<https://pl.linkedin.com/in/anna-skowro%C5%84ska-kotra-49a573310> [dostęp: 14.05.2025].
- <https://pl.linkedin.com/in/andrzej-%C5%82osiewicz> [dostęp: 14.05.2025].
- <http://www.piotrcieszewski.com/o-mnie/> [dostęp: 14.05.2025].
- <https://popon.pl/jaka-przyszlosc-czeka-rynek-pracy-osob-niepelnosprawnych-wnioski-ze-spotkania-pracodawcow-z-zarzadem-zus-pfron-oraz-pelnomocnikiem-rzadu-ds-osob-niepelnosprawnych/> [dostęp: 15.05.2025].
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Dorota_%C5%81osiewicz [dostęp: 14.05.2025].
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Polska> [dostęp: 14.05.2025].
- Janusz Gałęziak – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Jarosław Duda-Latoszewski – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Joanna Staręga-Piasek – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Jolanta Banach – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Krzysztof Michałekiewicz – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Krzysztof Pater – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Leszek Zieliński (ur. 1956) – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Łukasz Krasoń – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Maria Lubera – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Mirosław Mielniczuk – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Ogłoszenie o Rocznym Planie Działania na Rzecz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych na 2025 rok – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych [dostęp: 15.05.2025].
- Paweł Wdówik – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Paweł Wypych – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 14.05.2025].
- Plan Balcerowicza – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 15.05.2025].
- Programy realizowane w ramach Funduszu Solidarnościowego – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych [dostęp: 15.05.2025].
- Projekty FERS – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych [dostęp: 15.05.2025].
- Projekty PO WER – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych [dostęp: 15.05.2025].
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych [dostęp: 15.05.2025].
- Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych [dostęp: 15.05.2025].